

*Зозуля О. І.,
кандидат юридичних наук, доцент
Харківського національного університету внутрішніх справ*

ОСОБЛИВОСТІ ЗМІНИ ПЕРСОНАЛЬНОГО СКЛАДУ КОМІТЕТІВ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Анотація. У статті виконано аналіз теоретичних положень і конституційно-правового регулювання особливостей зміни персонального складу комітетів Верховної Ради України. Визначено її основні засади, підстави, порядок і наслідки. Також обґрунтовано пріоритетні напрями вдосконалення конституційно-правового статусу парламентських комітетів.

Ключові слова: зміна, обрання, відкликання, перехід, персональний склад, комітети, парламент, Верховна Рада України.

Постановка проблеми. Формування персонального складу комітетів Верховної Ради України є ключовим складником забезпечення їхньої компетентності й повноважності. Не меншою мірою ефективність діяльності парламентських комітетів пов'язана з правилами зміни їхнього персонального складу. Останнє має гарантувати як постійність складу комітетів і його безпеченість від ситуативних змін, так і своєчасне відображення в складі комітетів реальної політичної структури парламенту, можливість поліпшення складу комітетів і реагування на недоліки роботи їх посадових осіб і членів. Разом із тим сьогодні чинне матеріальне та процесуальне законодавство характеризується деякою фрагментарністю й неузгодженістю регулювання підстав і механізму зміни складу комітетів, що значно ускладнює відповідну парламентську практику, сприяє надмірній політизації та кулуарності процесів зміни складу комітетів. А отже, в контексті вдосконалення правил утворення комітетів Верховної Ради України й підвищення ефективності їхньої діяльності й убагажуються актуальними питання зміни персонального складу комітетів.

Значимо, що деякі питання формування та зміни персонального складу комітетів Верховної Ради України раніше вже розглядали такі вчені, як О.М. Анохін, О.Ю. Бруслик, В.С. Журавський, Р.І. Матейчук, І.В. Мукомела, М.В. Развадовська та інші. Водночас їхні наукові роботи присвячені здебільшого лише окремим проблемам комплектування парламентських комітетів, розгорнуто не розкриваючи поточний стан і зміст механізмів зміни їхнього персонального складу, взаємозв'язок таких процедур із процесами утворення та ліквідації комітетів.

Саме тому **метою статті** є аналіз теоретичних положень і конституційно-правового регулювання особливостей зміни персонального складу комітетів Верховної Ради України, визначення її основних засад, підстав, порядку і наслідків, а також обґрунтування пріоритетних напрямів удосконалення конституційно-правового статусу парламентських комітетів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Передусім відмітимо, що протягом терміну скликання Верховної Ради України персональний склад її комітетів може неодноразово змінюватись у зв'язку з припиненням/набуттям повноважень

народними депутатами України, незадовільними показниками їхньої роботи в комітеті, інтенсифікацією або зменшенням обсягу завдань у різних комітетах тощо. При цьому як збільшення, так і зменшення складу комітетів має здійснюватися насамперед із дотриманням загальних вимог до формування їхнього персонального складу, зокрема враховувати мінімальну й максимальну кількість осіб у складі одного комітету (ч. 3 ст. 5 Закону України від 04.04.1995 № 116/95-ВР [1]), ґрунтуватись на принципі пропорційного представництва в комітетах депутатських фракцій і груп (ч. 7 ст. 7 цього Закону України). Крім цього, у разі зміни складу комітетів, як на нас, має братися до уваги наявність в особи бажання та достатнього рівня компетенції для роботи в комітеті.

Згідно з ч. 1 ст. 7 профільного Закону України від 04.04.1995 № 116/95-ВР [1], персональний склад комітету може бути змінений шляхом обрання нового члена комітету, відкликання члена комітету, обрання чи відкликання керівництва комітету, а також дострокового припинення повноважень парламентаря, що входив до складу комітету. Законодавче регулювання зміни персонального складу парламентських комітетів більшою мірою стосується підстав і порядку відкликання голови, першого заступника та заступника голови, секретаря комітету. Разом із тим нині залишається законодавчо невизначеним механізм відкликання членів комітету, що не забезпечує достатнє гарантування прав як членів комітету, так і фракцій (груп), за квотами яких вони обрані. На нашу думку, зважаючи на однакові засади обрання керівництва та членів комітету, а також на їхній рівний статус під час розгляду і прийняття рішень у комітеті, найбільш простим та ефективним буде поширення на членів комітету чинного порядку відкликання голови, першого заступника й заступника голови, секретаря комітету. У цьому контексті також правильним буде закріплення в профільному Законі України від 04.04.1995 № 116/95-ВР [1] насамперед лише вихідних засад зміни складу комітетів і перенесення його відповідних процедурних норм до Регламенту Верховної Ради України від 10.02.2010 № 1861-VI [2].

Значимо, відповідно до Законопроекту від 20.11.1998 реєстр. № 2254 [3], у разі «систематичного ухилення народного депутата від активної участі у роботі комітету» за пропозицією голови комітет парламент міг би виключити його з комітету. Концептуально варто погодитися з доцільністю встановлення подібної підстави дострокового припинення повноважень членів, секретаря, заступників і першого заступника голови комітету, що спрямовується на забезпечення реальної змістовної роботи парламентарів у складі комітетів Верховної Ради України. Разом із тим вищевказане формулювання цієї підстави першочергово потребує уточнення таких оціночних, не правових критеріїв, як «систематичність» ухилення й «активна участь» у роботі. На нашу ж думку, тут має йтися більше про багаторазове

невиконання та/або неналежне виконання народним депутатом України своїх обов'язків у парламентському комітеті.

Обрання нового голови, першого заступника й заступника голови, секретаря та членів до складу вже діючих комітетів Верховної Ради України загалом підпорядковано загальним правилам їх первинного формування. Разом із тим потребує окремого правового визначення низка питань, що може виникати у зв'язку з обранням нових парламентарів до складу комітетів. Передусім із позицій принципу пропорційного представництва цілком логічним убачається надання права висунення кандидатури на відповідну керівну посаду в комітеті тій фракції (групі), за квотою якої обраний відкликаний із неї народний депутат України (ч. 7 ст. 83 Регламенту Верховної Ради України від 10.02.2010 № 1861-VI [2]). З метою усунення прогалин законодавчого врегулювання можливим і доцільним було б поширення цієї норми й на обрання нових членів комітетів, а також на переобрання на певні посади в комітеті у зв'язку не тільки з відкликанням парламентаря, а й із достроковим припиненням його повноважень. Окрім того, нез'ясованими залишаються суб'єкт і порядок висунення кандидатур на місця в комітетах, які раніше займали позафракційні народні депутати України. Уважаємо, що обрання на такі посади в комітетах інших позафракційних парламентарів сприятиме не тільки їх ширшому залученню до роботи різних комітетів, а й збереженню пропорційного розподілу місць у комітетах між фракціями та групами.

Децю неоднозначним постає й питання обрання до певного комітету новообраного народного депутата України. З одного боку, принцип пропорційного представництва зумовлює включення такого парламентаря до складу комітету, в якому займав місце його попередник. З іншого ж боку, це може не відповідати ані рівню компетентності, ані бажанню народного депутата України. У цій ситуації мова може йти, наприклад, про встановлену ч. 3 ст. 84 Регламенту Верховної Ради України від 10.02.2010 № 1861-VI [2] можливість переходу парламентаря до іншого комітету.

На нашу думку, перехід народного депутата України до іншого комітету має розглядатися як окремий спосіб зміни персонального складу комітетів, що передбачає одночасне припинення його членства в одному комітеті (відкликання) та включення до складу іншого комітету (обрання). Можливість переходу до іншого комітету дає змогу спрощено корегувати первинний розподіл парламентарів по комітетах, забезпечуючи більш продуктивну роботу в них народних депутатів України. Шляхом переходу парламентарів з одного комітету до іншого може забезпечуватися одночасне з утворенням нового комітету формування його персонального складу (ч. 4 ст. 5 Закону України від 04.04.1995 № 116/95-ВР [1]), що логічно має наслідком зменшення складу комітетів, у яких раніше працювали відповідні народні депутати України.

Основними особливостями означеного переходу перед його розглядом і затвердженням Верховною Радою України є виявлення бажання парламентарем, погодження його заяви про перехід із головою відповідної фракції (групи) та попередній розгляд цієї заяви Головою Верховної Ради України й регламентним комітетом [2]. Указані етапи загалом мають гарантувати дотримання принципу пропорційного представництва фракцій (груп) у комітетах і вимог до кількості членів комітету, а також обґрунтованість реального зменшення/збільшення складу конкретних комітетів. Водночас законодавче ре-

гулювання переходу парламентаря до іншого комітету є досить фрагментарним, зокрема залишилася нерозкрита специфіка зміни комітету позафракційним народним депутатом України та парламентарем, який займає керівну посаду в комітеті, а також не визначається порядок розгляду на пленарному засіданні та прийняття парламентом рішення з приводу переходу народного депутата України до іншого комітету.

Також досить цікавим убачається передбачене ст. 4.4.7 нині вже не чинного Регламенту Верховної Ради України від 27.07.1994 № 129/94-ВР [4] право народних депутатів України за взаємною згодою й погодженням із їхньою фракцією/групою (фракціями/групами) один раз на рік обміняти місцями членів тодішніх постійних комісій. При цьому не можна погодитися з проведенням зазначеної зміни в складі комітетів шляхом не відкритого голосування в парламенті, а простого оголошення на його засіданні відповідних заяв, що де-факто нівелювало роль парламенту в затвердженні складу його комітетів. На відміну від сучасного механізму переходу парламентаря до іншого комітету, обмін місцями в комітетах, з одного боку, є більш складним з огляду на необхідність досягнення згоди про перехід з іншим народним депутатом України й одержання погодження цього його фракцією (групою); з іншого ж боку, обмін місцями в комітетах сам по собі не змінює представництво в них фракцій і груп і не призводить до зміни кількості членів комітету. Разом із тим варто визнати більшу універсальність механізму переходу парламентаря до іншого комітету, що допускає як одноосібну зміну комітету, так й одночасну взаємну зміну комітетів двома народними депутатами України (тобто їх неформальний обмін місцями в комітетах). Щодо переходу до іншого комітету також може бути доцільним установлення обмеження на кшталт «не більше одного разу протягом року», що запобігатиме можливому зловживанню цим механізмом чи його безвідповідальному й ситуативному застосуванню, сприяючи тим самим постійності складу парламентських комітетів.

Схожі правила передбачалися Законопроектом від 20.11.1998 реєстр. № 2254 [3], за яким парламентарі з однієї фракції (групи) за згодою її керівника могли тимчасово або постійно перейти до іншого комітету. Із цим також не можна беззаперечно погодитися через фактично позапарламентський (внутрішньофракційний) характер зміни складу комітетів, превалювання при цьому політичної доцільності над критерієм професійності, неврахування принципу пропорційного представництва фракцій (груп), широкі можливості для зловживання тимчасовістю та необмеженістю кількості таких переходів.

Якщо з приводу обрання або відкликання народного депутата України до складу комітету має бути внесено зміни до постанови Верховної Ради України про склад її комітетів, то, згідно з ч. 6 ст. 7 Закону України від 04.04.1995 № 116/95-ВР [1], у разі дострокового припинення повноважень парламентаря він виключається зі складу комітету без прийняття про це окремого рішення. Оскільки членство в комітеті є похідним від первинного статусу народного депутата України, втрата останнього (з чітким юридичним оформленням залежно від підстави рішенням суду, парламенту чи вищого керівного органу партії) цілком логічно зумовлює виключення такої особи зі складу комітету. При цьому більшість визначених ст. 81 Конституції України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР [5] підстав дострокового припинення повноважень народного депутата України самі по собі унеможливають виконання ним обов'язків у складі

комітету, зокрема це набрання сили обвинувальним вироком, визнання недієздатним (безвісно відсутнім), припинення громадянства, порушення вимог несумісності депутатського мандата, смерть тощо. Як і в разі відкликання народного депутата України зі складу комітету, дострокове припинення його повноважень потребує вирішення низки питань, пов'язаних із необхідністю доукомплектування комітету, переглядом складу підкомітетів, перерозподілом функціональних обов'язків і точних завдань у комітеті тощо.

Одним із основних способів зміни персонального складу комітетів Верховної Ради України є відкликання голови, його першого заступника та заступника, секретаря комітету. При цьому одразу варто вказати невичерпність закріпленого ч. 3 ст. 7 Закону України від 04.04.1995 № 116/95-ВР [1] переліку підстав їх відкликання парламентом із посад, зокрема, крім подання власної заяви та незадовільної роботи на посаді, до таких підстав зараховано й «інші обставини, що унеможливають виконання ними своїх обов'язків». З одного боку, законодавче регулювання дійсно навряд чи може повністю охопити всі обставини, які можуть перешкоджати роботі парламентаря в складі комітету, наприклад, морально-етичні порушення, тривала хвороба, перебування в статусі обвинуваченого тощо. З іншого ж боку, не можна виключати можливі зловживання у використанні цієї підстави відкликання керівництва комітету, що не сприяє стабільності та прогнозованості в його роботі. Так само, до речі, досить абстрактною є підстава «незадовільної роботи на посаді», що має не суто юридичний, а оціночний політико-правовий характер, також залишаючи широке поле для застосування означеної підстави.

Відмітимо, що заява про відкликання голови, його першого заступника та заступника, секретаря комітету має бути погоджена фракцією, за квотою якої він обраний на посаду (ч. 4 ст. 7 Закону України від 04.04.1995 № 116/95-ВР [1]). Указане обумовлюється принципом пропорційного представництва в комітетах фракцій (груп), згідно з яким вони мають не лише схвалити відкликання свого члена з керівної посади в комітеті, а й делегувати його до іншого комітету й визначити заміну відкликаному керівнику. Водночас як недолік маємо зауважити неврахування означеною нормою випадків подання заяви про відкликання особою, обраною до комітету за квотою депутатської групи, або ж узагалі позафракційним народним депутатом України. Також вважаємо, що повинен існувати механізм припинення повноважень відповідного керівника комітету в разі тривалого непогодження фракцією (групою) його особистої заяви про відкликання або незатвердження парламентом рішення про це (наприклад, через 15 днів за аналогією з ч. 5 ст. 77 Регламенту Верховної Ради України від 10.02.2010 № 1861-VI [2]).

Пропозиція про відкликання з підстав незадовільної роботи й наявності «інших обставин» уноситься Головою Верховної Ради України або відповідним комітетом. При цьому, внесення такої пропозиції, згідно з ч. 4 ст. 7 Закону України від 04.04.1995 № 116/95-ВР [1], уже не потребує погодження з фракцією (групою), за квотою якої обраний відповідний керівник (хоча О.Ю. Бруслик та І.В. Мукомела [6, с. 21, 39] помилково вказують, що таке погодження є загальною рисою процедури відкликання посадових осіб комітету). Цей підхід обґрунтовано зумовлюється інтересами пріоритетного забезпечення продуктивної роботи комітету, а не інтересами окремих фракцій чи груп (які все одно зберігають квоту на керівну посаду), унеможли-

люючи тим самим їх перешкоджання відкликанню неефективного керівника комітету. Отже, відкликання посадової особи комітету забезпечує його відповідальність не тільки перед фракцією (групою), а перед усім парламентом загалом.

Також наголосимо, що на законодавчому рівні варто уточнити, що під час схвалення комітетом пропозиції про відкликання одного зі своїх керівників така особа не може брати участь у відповідному голосуванні. Як на нас, право внесення пропозиції про відкликання доцільно надати й фракції (групі), за квотою якої обраний голова, його перший заступник чи заступник, секретар комітету. Особливо актуальним це може бути в разі неможливості відкликання особи з посади за заявою (наприклад, через її незгоду з відкликанням), а також з метою відповідального забезпечення належної організації роботи парламентських комітетів. Іншим можливим суб'єктом унесення пропозиції про відкликання могло б бути не менше ніж третина від конституційного складу народних депутатів України, як це свого часу передбачалося ч. 2 ст. 4.4.6 Регламенту Верховної Ради України від 27.07.1994 № 129/94-ВР [4].

До засад відкликання народного депутата України з керівної посади в комітеті належить і те, що він «залишається членом цього комітету», якщо не прийнято іншого рішення (ч. 5 ст. 7 Закону України від 04.04.1995 № 116/95-ВР [1]). Із формального погляду це правило є не зовсім коректним, оскільки керівники комітету не мають первинного статусу його членів (тому має йтися не про «залишення» членом комітету, а про набуття такого статусу). При цьому якщо відкликаний керівник залишається (стає) членом комітету, то квота пропорційного представництва його фракції (групи) у комітеті загалом фактично не порушується. У такому разі має бути встановлено виключення з вищезгаданого правила за ч. 7 ст. 83 Регламенту Верховної Ради України від 10.02.2010 № 1861-VI [2] й ця фракція (група) не повинна висувати свою кандидатуру на звільнену керівну посаду в комітеті. Іншим варіантом забезпечення дотримання принципу пропорційного представництва також може бути відкликання фракцією (групою) зі складу комітету іншого свого члена.

Деяко неоднозначним є питання прийнятності й доцільності відкликання народного депутата України, виключеного з депутатської фракції (групи), із комітету, до якого він обраний за квотою цієї фракції (групи). Сьогодні виключення з фракції (групи) не є підставою автоматичного припинення повноважень у комітеті чи відкликання з нього, хоча це пропонувалося закріпити Законопроектами від 20.11.1998 реєстр. № 2254 [3], від 27.06.2013 реєстр. № 2433а [7] і від 05.03.2015 реєстр. № 2331 [8]. Такий підхід є дискусійним, оскільки ставить у залежність від членства у фракції (групі) спроможність парламентаря здійснювати свій обов'язок щодо роботи в комітеті. Невирішення у цьому разі залишається й порядок нового обрання до комітетів такого вже позафракційного парламентаря, зважаючи на гарантованість місць у комітетах лише для фракцій і груп.

Водночас зі збереженням виключенням із фракції (групи) парламентарем свого місця в комітеті фактично порушуватиметься квота представництва фракції (групи) у складі комітету. З іншого боку, виключення парламентаря зі складу фракції (групи) здійснюється нею ініціативно й самостійно (у тому числі з урахуванням вищевказаних наслідків), а також призводить до зменшення чисельності фракції (групи) та, як наслідок, її квоти

в комітетах. Отже, вважаємо загалом прийнятним подальше перебування у складі комітету такого парламентаря. Тим більше, що фракція (група), з якої вийшов народний депутат України, має можливість ініціювати його відкликання з комітету за вищерозглянутою абстрактною підставою – «інші обставини, що унеможливають виконання ним своїх обов'язків». Крім того, зауважимо й необхідність чіткого законодавчого формулювання принципу перегляду як розрахункової квоти представництва фракції (групи), так і реального складу парламентських комітетів у разі істотної зміни кількості членів певної фракції (групи).

Варто звернути увагу й на передбачене ст. 4.4.6 попереднього Регламенту Верховної Ради України від 27.07.1994 № 129/94-ВР [4] автоматичне (без голосування парламенту) відкликання голови тодішньої постійної комісії в разі розпуску фракції (групи), за квотою якої він обраний. Чинне ж законодавство аналогічні питання залишає неврегульованими. На нашу думку, розпуск депутатської фракції (групи) дійсно є вагомою підставою для перегляду персонального (не тільки керівного) складу комітетів у зв'язку з істотною зміною політичної структури Верховної Ради України. Водночас навряд чи може бути нагальним послаблення комітетів шляхом відкликання їхніх голів, не передбачаючи одночасного заміщення цих посад. При цьому розпуск певної фракції (групи) сам по собі не збільшує квоти представництва інших фракцій (груп) у комітетах, до того ж у керівництві останніх мають бути представлені й позафракційні парламентарі, зокрема колишні члени розпущеної фракції (групи). Саме тому нами не вбачається необхідним автоматичне відкликання таких народних депутатів України з керівних посад у комітетах, що водночас не виключає їх наступного відкликання в іншому порядку, наприклад, у зв'язку з входженням до складу нової фракції (групи), що матиме наслідком перевищення її квоти пропорційного представництва в комітетах.

Порядок відкликання голови, його першого заступника та заступника, секретаря комітету в загальних рисах передбачає прийняття парламентом відкритим поіменним голосуванням відповідного рішення після обговорення цього питання (до 30 хвилин), включаючи інформацію ініціаторів відкликання, виступ особи, яка відкликається (до 10 хвилин), запитання й відповіді [2]. Оскільки парламентське обговорення має на меті підтвердження (непідтвердження) наявності підстав для відкликання особи з керівної посади в комітеті, доцільним є гарантування такій особі достатнього строку для підготовки виступу, а фракціям (групам) – для попереднього опрацювання питання відкликання. У зв'язку з цим убачається конструктивним передбачений попереднім Регламентом Верховної Ради України від 27.07.1994 № 129/94-ВР [4] розгляд подібного питання про відкликання не раніше як на п'ятнадцятий день після його включення до порядку денного.

Окрім того, до структури обговорення має опціонально включатися виступ інших осіб, зокрема представників самого комітету. Так само може бути виправданим певне збільшення часу обговорення питання відкликання особи з керівної посади в комітеті. Для порівняння, за вже нечинним Регламентом Верховної Ради України від 27.07.1994 № 129/94-ВР [4] таке обговорення (навіть дещо надмірно) мало тривати три з половиною години, у тому числі виступ особи, що відкликається, – 40 хвилин. Поза цим маємо погодитися, що відсутність особи, яка відкликається з керівної посади в комітеті, без поважних причин на засіданні парламенту не повинна перешкоджати

розгляду цього питання (ч. 5 ст. 83 Регламенту Верховної Ради України від 10.02.2010 № 1861-VI [2]). Водночас дієвість цієї норми прямо залежить від можливого довольного розуміння зазначених «поважних причин» відсутності, які на законодавчому рівні предметно не окреслюються.

Висновки. Зміна персонального складу комітетів Верховної Ради України проводиться, як правило, з дотриманням вимог до кількості осіб у складі комітету й принципу пропорційного представництва фракцій і груп у комітетах. Досить неоднозначною є остаточно законодавча неврегульованість механізму відкликання членів комітету, необов'язковість урахування в разі зміни складу комітету бажання та рівня компетенції парламентарів, надмірна абстрактність окремих підстав відкликання керівництва комітету, спрощеність і недостатня урегульованість порядку його відкликання тощо. Вирішення цих та інших питань сприятиме вдосконаленню механізму зміни складу парламентських комітетів, забезпеченню її прозорості й орієнтованості на інтереси не лише депутатських фракцій (груп), а й народних депутатів України та Верховної Ради України загалом.

Література:

1. Про комітети Верховної Ради України: Закон України від 04.04.1995 № 116/95-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1995. № 19. Ст. 134.
2. Про Регламент Верховної Ради України: Закон України від 10.02.2010 № 1861-VI. *Офіційний вісник України*. 2010. № 12. Ст. 565.
3. Про комітети та комісії Верховної Ради України: Проект Закону України від 20.11.1998 реєстр. № 2254 / Верховна Рада України. URL: <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=4982&pf35401=5040>.
4. Регламент Верховної Ради України від 27.07.1994 № 129/94-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 35. Ст. 338.
5. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
6. Бруслик О.Ю., Мукомела І.В. Комітети Верховної Ради України: час реформ. Харків: Юрай, 2017. 108 с.
7. Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо комітетів Верховної Ради України: Проект Закону України від 27.06.2013 реєстр. № 2433а / Верховна Рада України. URL: <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=47646&pf35401=268511>.
8. Про внесення змін до законів України «Про Регламент Верховної Ради України» та «Про комітети Верховної Ради України»: Проект Закону України від 05.03.2015 реєстр. № 2331 / Верховна Рада України. URL: <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=54316&pf35401=332733>.

Зозуля О. И. Особенности изменения персонального состава комитетов Верховной Рады Украины

Аннотация. В статье выполнен анализ теоретических положений и конституционно-правового регулирования особенностей изменения персонального состава комитетов Верховной Рады Украины. Определены его основные принципы, основания, порядок и последствия. Также обоснованы приоритетные направления совершенствования конституционно-правового статуса парламентских комитетов.

Ключевые слова: изменение, избрание, отзыв, переход, персональный состав, комитеты, парламент, Верховная Рада Украины.

Zozulia O. Features of changes in personal composition of the committees of the Verkhovna Rada of Ukraine

Summary. The analysis of theoretical basis and constitutional-legal regulation of the peculiarities of changes in personal composition of the committees of the Verkhovna Rada of Ukraine is made. Also it was determined its main principles,

grounds, procedure and consequences. The priority directions of improvement the constitutional-legal status of parliamentary committees are substantiated.

Key words: change, election, recall, transition, personal composition, committees, parliament, Verkhovna Rada of Ukraine.